

**ORTAÖĞRETİM TARİH ÖĞRETİM PROGRAMLARINA İLİŞKİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ ***

Teachers' Opinions about The Secondary Education History Curriculum

(Makale Geliş Tarihi: 24.10.2019/ Kabul Tarihi: 22.04.2020)

Özgür AKTAŞ**

Öz

Bu çalışmanın amacı yenilenen ortaöğretim tarih programlarını öğretmen görüşlerine göre değerlendirmektir. Araştırma nitel araştırma yaklaşımıyla ve olgubilim deseninde yürütülmüştür. Yarı yapılandırılmış soru formlarıyla Kars İli'nde görev yapan sekiz tarih öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Bu görüşler içerik analiz ile değerlendirilmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre öğretmenler yeni tarih programının olumlu özelliklerini sadelik getirmesi, tarihsel düşünme becerilerini vurgulaması ve Osmanlı tarihine daha fazla zaman ayırması olarak değerlendirmişlerdir. Programın olumsuz yönleri ise uygulamada karmaşa yaşanması, tematik olmasıdır. Öğretmenler programın daha ulusal bir yapıda olduğunu ve tarihsel düşünme becerilerine vurgu yaptığını dile getirmişlerdir. Öğretmenler ayrıca programın daha yeni olduğunu ancak tüm sınıflarda uygulandıktan sonra sağlıklı değerlendirme yapabileceklerini vurgulamışlardır. Tarih öğretmenleri

---

* Bu çalışma 11-13 Ekim 2018 yılında Kafkas Üniversitesi'nde gerçekleştirilen 6. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi'nde sözlü olarak sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

** Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi Dede Korkut Eğitim Fakültesi, Tarih Eğitimi ABD; Assoc. Prof. Dr, Kafkas University Dede Korkut Faculty of Education, History Education Department, ozgurkafkas@gmail.com; ORCID ID: orcid.org/0000-0003-4218-9545.

derslerin etkili ve verimli yürütebilmenin temel koşulunun üniversite sınavında çıkan soru sayısı olduğunu söylemişlerdir.

Anahtar kelimeler: Tarih, Tarih Eğitimi, Müfredat, Ortaöğretim, Öğretmen.

Abstract

This study aimed to evaluate the renewed secondary education history curriculum. The research was carried out with a qualitative research approach and phenomenology pattern. For this purpose, semi-structured questionnaires were used to obtain the opinions of history teachers. Their opinions were evaluated by content analysis. According to the results of the study, teachers determined the positive features of the new history program as simplicity, emphasizing their historical thinking skills and devoting more time to Ottoman history. The disadvantages of the program are determined as confusion in practice, thematic and inadequate visuals. The teachers stated that the program has more national content and emphasizes historical thinking skills. The teachers also highlighted that the program is new but that they can give a comprehensive evaluation after being applied in all classes. History teachers said that the number of questions asked in the university exam has a significant role in conducting the lessons effectively and efficiently.

Keywords: History, History Education, Curriculum, Secondary School, Teacher.

Giriş

Öğretim programları okullarda eğitim ve öğretimin gerçekleşmesi için vazgeçilmez öğelerdir. Okullarda her disiplin dalında bilgi, beceri, tutum açılarından istenilen seviyeye ulaşılması için öğretmenler ve ders kitabı yazarları başta olmak üzere eğitim alanında hizmet veren kişilere yol göstermek amacıyla hazırlanan uygulama planlarıdır (Demirel ve Turan, 2015: s.217). Türkiye’de tarih dersi alanında program geliştirmeye çabalarının uzun bir geçmişi vardır ve programları çeşitli açılardan değerlendiren çalışmalar yapılmıştır (Şimşek ve Alaslan 2017: s.291). Literatürde bulunan bu önemli çalışmalar (Tunçay, 1977; Ersanlı, 1996; Copeux, 1998; Dilek, 2002; Aslan, 2012; Türk, 2013, Şimşek, 2017) Osmanlı Devleti’nden günümüze tarih programlarının seyri açısından kapsamlı bilgiler vermektedir. Programların yenilenmesinin pek çok amacı vardır. Yenilen programlarla öğrencilerin daha iyi öğrenmeleri, değişen bilgilerden ve teknolojilerden yararlanma ve yeni yaklaşımlara göre müfredatın şekillendirilmesi amaçlanmaktadır. Tarih programları ise bu hedefler doğrultusunda eleştiriler ve önerilerle pek çok kez değişmiştir. Tarih

programlarının ve bu programlara göre yazılan tarih ders kitaplarının ezberci olduğu, bilgi ağırlıklı olduğu, konuların çok yoğun olduğu (Sakaoğlu, 1995: s.135), ülkedeki ideolojik anlayışı bağlı olarak tarih programlarının şekillendiği (Koçak, 1998: s.133) bilgilerin mutlak doğrular şeklinde verildiği, programların siyasal iktidarların etkisinde olduğu (Kabapınar, 1995: s.212) yönünde değerlendirmeler olmuştur. 2007 yılında hazırlanan müfredatta öğrencilerin akademik ve kişisel gelişimi dikkate alınarak hazırlandığı iddia edilmiştir. Bu program öğrencilerin bilgi düzeyini artırmanın yanı sıra öğrencileri eleştirel olmaya, soru sormaya, sorgulamayı arkadaşları ve öğretmenleriyle etkileşimde bulunmayı hedefleyen programdır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan bu program yine öğrenci farklılıklarına hitap edememesi, yerel tarihe yer vermeyip merkezi bir sistemle hazırlanmış olması, dünya tarihine çok az yer vermiş olması (Dinç, 2011: s.2148) konu içeriğinin çok yoğun buna karşı ders saatinin az olması (Aktekin ve Ceylan, 2012: s.266) siyasi tarih ağırlıklı olması (Demirel ve Turan, 2015: s.232) planlama ve uygulama sürecinde işi zorlaştırması gibi hususlarda eleştirilmiştir. Amaçlarda yer alan ve uygulama açıklamalarında belirtilen tarihsel düşünme becerilerinin ve değerlerin hangi kazanıma denk geldiğinin ve nasıl verilebileceğinin gösterilmemesi, programın öğrenci merkezli ve etkinlik merkezli olmasına karşın bu etkinliklerin nasıl tasarlanabileceği, uygulamasının nasıl olacağı, ölçme-değerlendirme kriterlerinin belirsiz olması gibi konularda eksiklikler vurgulanmıştır (Şimşek, 2016: s.317). Ortaöğretim tarih dokuzuncu sınıf programının ve tarih ders kitabının beklentileri karşılamadığı için müfredatın ve ders kitabının yeniden yazılması gerektiği yönünde öneriler dile getirilmiştir (Kaya ve Perihan, 2017: s.966).

2015 yılından itibaren ise yeni tarih tarih programı oluşturulmaya başlanmıştır. Nihai programda önceki öğretim programlarının aksayan ve eleştirilen yönlerinin dikkate alınarak hazırlandığı dile getirilmiştir. Tarih programında on dokuzuncu yüzyılın sonundaki tarih anlayışının olay ve olguların tarihçiler tarafından ortaya konulduğu gibi anlatılması esasının yirminci yüzyılın son çeyreğinde değiştirilerek, bilgiden ziyade tarihsel düşünme becerileri ön plana çıkarılmıştır. Öğrencilere kanıtı değerlendirme, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin kazandırılması hedeflenmiştir (MEB, 2018: s.11). Sadece tarih dersinde değil ortaöğretim programlarında genel bir yenilemeye gidilmiştir. Ortaöğretim programlarında kök değerler olarak adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardım severlik değerlerini öğretme hedefi güdülmüştür. Yetkinlikler olarak ise anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/ teknolojiye temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade sekiz anahtar yetkinlik olarak belirlenmiştir (MEB, 2018: s.6-7). Yeni program öğrencilerin bilişsel yeterlilik yanında duyuşsal yeterliliklere önem veren, eleştiren, sorgulayan ve aktif vatandaş özelliği gösteren bireyler

yetiştirmeyi amaçladığı, etkinlik örnekleri vermeyerek öğretmenlere daha çok hareket serbestisi tanıdığı anlaşılmaktadır. Ancak programda verilen beceri ve yeterliliklerin öğretmenler tarafından nasıl ölçülüp değerlendirileceği konusunda belirsizlikler ilk taslak programlardan itibaren devam etmektedir (Yıldırım, 2018: s.1014).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı tarih öğretim programlarını tarih öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirmektir.

Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomoloji) desenine göre tasarlanmıştır. Olgubilim deseni farkında olduğumuz ama derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olguları ele almaktadır. (Yıldırım ve Şimşek, 2006: s.74). Bu çalışmada da program değişikliğinin dönütleri eğitim camiasından sözel olarak alınmaktadır ancak doğru ve kesin bilgiye ulaşmak için tarih öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur.

Katılımcılar

Çalışmaya dört kadın dört erkek öğretmen olmak üzere sekiz tarih öğretmeni katılmıştır. Çalışma 2018 yılının mayıs ve haziran aylarında gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden seçkisiz örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Bu özellikleri barındıran bir evrenden, istatistiksel değerlerle evreni temsil edebilme kapasitesine sahip ve bütünüyle tesadüfi yöntemlerle seçilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006:s.104). Katılımcıların dördü fen-edebiyat fakültesi mezunu; dördü ise eğitim fakültesi mezunudur.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada Kars il merkezinde görev yapan tarih öğretmenlerinin görüşleri açığa çıkarılmaya çalışılmıştır. Ancak verilen formlara sekiz tarih öğretmeni cevap vermiştir. Kars İli'nde görev yapan tarih öğretmenlerine üç sorudan oluşan soru formu verilerek cevaplarını bir kompozisyon şeklinde yazmaları istenmiştir.

- 1-Yeni tarih programı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
- 2- Yeni tarih programı neler getirmiştir?
- 3- Eski ve yeni programı karşılaştırdığınızda benzerlikler ve farklar nelerdir?

Verilerin Analizi

Çalışmada içerik analiz sonuçlarına göre tarih öğretmenlerinin görüşleri ortaya çıkarılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.227). Bu çalışmada da birbirine benzeyen veriler, söylemler ortak bir tema altında birleştirilerek okuyucuya sunulmuştur.

BULGULAR

Tablo 1: Tarih öğretmenlerinin yenilenen programa ilişkin cevapları

	Temalar	f	%
1	Daha sade /konu azalmış	9	32,1
2	Osmanlı tarihinin bölünmesi yararlı olmuş	5	17,8
3	Tematik program olmuş	4	14,2
4	Programı değerlendirmek için zamana ihtiyacı var	3	10,8
5	Karmaşa yaşanıyor	3	10,8
6	Tarihsel düşünme becerileri vurgulanmış	2	7,1
7	Daha ulusal bir program olmuş	1	3,6
8	Görseller yetersiz kalmış	1	3,6
	Toplam	28	100

1- Tarih öğretmenleri en fazla oranda (f=9) yeni programın daha sade konular azalmış olarak değerlendirmişlerdir.

K/3 Yeni programda lise birinci sınıf konuları azaltılmış eski programda konular daha fazlaydı.

Turan (2018: s.612) İstanbul'da gerçekleştirilen çalışmada tarih öğretmenleri değişen programların olumlu yanları arasında programın sadeleşmesini göstermişlerdir.

2- Tarih öğretmenleri ikinci sırada (f=5) Osmanlı tarihinin bölünmesi yararlı olmuş şeklinde cevap vermişlerdir.

E/5 ... 10. Sınıflarda okutulan Osmanlı tarihi dersinin bundan sonra ikiye bölünerek 10. ve 11. Sınıflarda okutulacak olması çok yerinde olmuş çünkü 10. sınıfta Osmanlı tarihinin yetiştirmemesi gibi bir sorun ile karşı karşıya idik.

Tarih öğretmenleri Osmanlı tarihinin ikiye bölünmesini olumlu karşılamışlardır. Eski programa göre sadece onuncu sınıfta verilen Osmanlı tarihi ikiye bölünerek onuncu ve on birinci sınıfta verilmeye başlanmıştır. Eski programlarda Osmanlı tarihi Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ile başlarken yeni programda ilk ünite yenileşme ve devletleşme sürecinde Selçuklu Türkiye'si olmuştur. Osmanlı Tarihi on birinci sınıfta ise 1595 tarihinden yani Osmanlı Devleti'nin gerileme döneminden itibaren başlamaktadır. Turan (2018: s.609) yaptığı çalışmada tarih öğretmenleri Osmanlı tarihi dersinin bölünmesi faydalı bulmuşlardır. Çünkü bir önceki programda Osmanlı tarihi dersini yetiştiremediklerini dile getirmişlerdir.

3-Tarih öğretmenleri üçüncü sırada (f=4) yeni programın tematik program olduğunu dile getirmiştir.

E/4 Genel olarak olaylar arasındaki kronoloji bağı kurulmamış, daha çok konular üzerinde durulmuş. Bu durum olaylar arasındaki bağlantının kurulmasını zorlaştırıyor.

2015 yılında ilk taslak programı yayınlana tarih programlarına bakıldığı zaman genel olarak tematik yaklaşıma göre hazırlandığı göze çarpmaktadır. Bu ilk taslak program tarih dersinden ziyade sosyal bilgilere daha yakın bir tarza sahip olmuştur. Bu taslak programa yönelik değerlendirmelerde yapılmıştır. Şimşek (2016: s.319) kronolojinin tarihin belkemiği olduğunu savunmuş, tarih eğitiminde ileri bir seviyede olan İngiltere'de de tarih programların kronolojik yaklaşıma göre düzenlendiğini açıklamıştır. Tematik yaklaşımla ödev veya proje hazırlanabileceğini ancak asla ortaöğretim programlarının ve tarih ders kitaplarının tematik anlayışla yazılamayacağını savunmuştur. Şimşek tarafından da dile getirilen yaklaşım önemli ölçüde benimsenmiş program kronolojik yaklaşıma göre dizayn edilme yoluna gidilmiştir. Ancak yine de tarih öğretmenlerinin vurguladığı gibi tematik yaklaşımın izleri programda yer almıştır. Örnek olarak on birinci sınıf Osmanlı Tarihi ders kitabında bu durum görülmektedir. Değişim çağında Avrupa ve Osmanlı, devrimler çağında değişen devlet- toplum ilişkileri, sermaye ve emek üniteleri tematik yaklaşımı çağrıştırmaktadır.

4-Tarih öğretmenleri dördüncü sırada (f=3) programı değerlendirmek için zaman ihtiyacı var görüşünü paylaşmışlardır.

E/6 Yeni tarih programının getirileri ile ilgili fikir yürütebilmek için erken olduğunu düşünüyorum. Yeni programın getirileri belki de götürüleri şu aşamada tam olarak tespit edilmesi güç bir durumdur.

Tarih öğretmenleri dördüncü sırada zaman ihtiyacı olduğunu söylemişlerdir. Araştırmada dikkat çeken en önemli husulardan birisi öğretmenlerin programa hakim olamadığı, tamamını okuyup değerlendirme yapmak yerine programın ders kitabının yazılmasını bekledikleri asıl değerlendirmeyi ise eğitim öğretim sürecine bıraktıkları anlaşılmaktadır. Yani uzun bir metin olarak hazırlanana programlar tarih öğretmenlerine oldukça teorik gelmektedir. Bu nedenle programın asıl çıktılarının bütün sınıflara okutulduktan sonra anlaşılacağı tespit edilmiştir. Araştırma da kimi öğretmenler ise dokuzuncu sınıf tarih dersine girmediği, yeni hazırlanan programı detaylı incelemeyeceğini belirterek yeni programla ilgili görüş belirtmemişlerdir.

5-Tarih öğretmenleri beşinci sırada (f=3) karmaşa yaşandığı görüşündedirler.

K/8 yeni program konu açısından hafiflese de karmaşa yaratmış olup öğrencilerin verim alamamasını gündeme getirdi.

Turan (2018: s.610) tarafından yapılan çalışmada öğretmenler tarih 9. Sınıf dersinin çok akademik kavram içerdiği, kadim dünya kavramının zaman olarak kullanıldığını ve bu durumların öğrencilerin anlamalarını zorlaştırdığını savunmuşlardır. Bu durum Milli Eğitim Bakanlığı tarafından da onaylanmış olacak ki tarih 9 ders kitabı bir yıl okutulduktan sonra müfredattan çıkarılarak öğrencilere yeni hazırlanan tarih dokuzuncu sınıf ders kitapları gönderilmiştir.

6-Tarih öğretmenleri altıncı sırada (f=2) tarihsel düşünme becerileri vurgulanmış düşüncesine sahiptirler.

K/7. Tarihsel düşünme becerilerini üç önemli başlık altında topluyor. Kanıt değerlendirme, eleştirel düşünme, problem çözüme. Bu bağlamda öğrencinin sınıfta pasif bir alıcı konumda olduğundan geleneksel yöntemlerden vazgeçilmesi gerektiğini vurguluyor. ...

Tarihsel düşünme becerileri tarih öğretiminin en önemli bileşenleri arasındadır. 2007 yılındaki programda yeni programda da tarihsel düşünme becerilerinin öğrencilere kazandırılacağı vurgulanmıştır. Tarihsel düşünme becerileri eski programda kronolojik düşünme, tarihsel kavrama, tarihsel analiz ve yorum, tarihsel sorun analizi ve karar verme, tarihsel sorgulamaya dayalı araştırma becerileri olurken; 2017 programında ise kronolojik düşünme becerisi, tarihsel kavrama becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi, tarihsel sorgulamaya dayalı araştırma

becerisi, tarihsel analiz ve yorum becerisi, tarihsel sorun analizi ve karar verme becerisi, geçmişteki insanların bakış açısıyla bakabilme becerisi veya tarihsel empati becerisi şeklinde olmuştur. Yeni programın tarihsel düşünme becerilerine iki alanı daha eklediği görülmüştür (Yıldırım, 2017: s.1006).

7-Tarih öğretmenlerinden (f=1) daha ulusal bir program olmuş görüşünü dile getirenler olmuştur.

K /7 9,10,11 sınıf müfredatlarının 3 yıllık planlama dahilindeki konu dağılımına bakıldığında konu başlıklarının % 70'e yakınının Türk-İslam tarihi ile ilgili olduğu görülmektedir. ... Benzer bir biçimde 12. Sınıf seviyesinde seçmeli olarak okutulan Çağdaş Türk ve Dünya tarihi dersi de çok fazla değişiklik yapılmadığı, yerel ve küresel gelişmelerin belli bir perspektif dâhilinde olabildiğinde dengeli biçimde sunulduğu gözlemleniyor.

Yeni tarih programının daha ulusal olduğu yönündeki görüş tarih programının kendisi tarafından da dile getirilmiştir. Tarih dersi öğretim programının uygulanmasında somut ve soyut örneklerde ağırlık Türk, İslâm ve Anadolu tarihinden seçilmiştir. İçeriğin sunumunda ise insanlık tarihinin birikimi Türk ve Türkiye tarihinden seçilen örneklerle anlatıldığı dile getirilmiştir (MEB, 2018: s.11)

8- Tarih öğretmenlerinden (f=1) bir kişi *görsellerin yetersiz kaldığı* görüşünü paylaşmıştır.

E/5. MEB'in basımı olan kitaplardaki (eski müfredat) görsel unsurlar gayet yeterli olmasına rağmen yeni müfredat 9. Sınıf kitabında görsel unsurlar, etkinlik çalışmaları, harita, bulmaca gibi unsurlar son derece yetersiz. Bu durum da dersin öğrenciler tarafından sıkıcı olarak algılanmasına neden olmakta.

MEB 9. Sınıf Tarih Ders Kitabının ile ilgili yapılan incelemede kullanılan görsel kaynaklar da bazı türlerin hiç kullanılmadığı sonucu ortaya konmuştur. İki yüz on sekiz sayfalık ders kitabında gravür, gazete, grafik ve karikatür örneğine rastlanamamıştır. Ayrıca kitaptaki görseller temsili resimlerin dışında türlerine göre tasnif edilmemiş tümü görsel başlığı altında numaralandırılmıştır (Akbaba, 2019: s.14).

Tartışma ve Sonuç

İlk defa 2015 yılında yayımlanan tarih ortaöğretim taslak programı eleştiriler ve öneriler ışığında önemli değişikliklere uğramıştır. Son programa gelinceye kadar taslak programları da yayınlanmıştır. Talim ve Terbiye Kurulu internet sitesinde tarih programı çeşitli kesimlerin görüşlerine sunulmuştur. Bu araştırmada 2015 taslak, 2017 taslak ve 2017 yılı nihai tarih programlarına ulaşılmıştır. Dokuzuncu sınıfta bir yıl uygulanan 2017 programı 2018 yılında tekrar değişikliğe uğramış, yeni programa göre dokuzuncu sınıf tarih ders kitabı hazırlanmıştır yani

2018-2019 eğitim ve öğretim yılında yeni 9. sınıf tarih ders kitabı okutulmuştur. 2017 yılında uygulanan programda yer alan tematik kabul edilebilecek ikinci ünite “kadim dünyada insan” ve üçüncü ünite olan “ilk ve orta çağlarda Avrasya” ünitesi (Kapar vd, 2017: s.7) 2018 yılındaki programda ikinci ünite “insanlığın ilk dönemleri”, üçüncü ünite ise “orta çağda dünya” olarak kronolojik yaklaşıma yerini bırakmıştır (Yüksel vd, 2018: s.7). Taslak programlar ilk olarak yayınlandığı zaman kronolojik yaklaşım terk edilerek tematik bir yaklaşım sergilenmiş, tarih dersinin üniteleri sosyal bilgiler dersinin ünitelerine benzemiştir. Bu durum tarih eğitimde tarihsel zaman kavramının gelişimi ve öğretimi üzerine çalışmalar yapan, orta öğretimde kronolojik yaklaşımın gerekliliğini savunan Şimşek (2016, 2017) tarafından eleştirilmiştir. Yeni tarih taslak programıyla ilgili Türk Tarih Kurumu’nda da toplantı yapılmış ve akademisyenler fikirlerini belirtmiş, 2018 yılında program artık son şeklini almıştır. Yeni programa göre Osmanlı tarihi dersi ikiye bölünmüştür. Bu dersin bir kısmı onuncu sınıfta verilerek kalan kısmı ise on birinci sınıfa bırakılmıştır. Eski programa göre on birinci sınıfta yer alan tarih 11 dersi ise yeni sistemde Türk Medeniyet Tarihi adı altında iki saat veya dört saat olarak okutulabilecektir. Bu ders siyasi tarihten soyutlanarak kültür ve medeniyet konularını içermektedir. Yeni müfredatta bu derse Türklere spor ünitesi eklenmiştir. 2007 programıyla ortaöğretimde yer alan Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersi on ikinci sınıfta okutulacaktır. Birinci Dünya Savaşı ile başlayan bu ders 2016 yılına kadar gelmektedir. Genel olarak TC İnkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi konuları Mustafa Kemal Atatürk’ün ölümüyle son bulmaktaydı, 2007 programında da aynı anlayış vardır. Bu ders on birinci sınıfta okutulup daha sonraki gelişmeler ise Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersi kapsamına alınmıştı. Ancak yeni programda hem Çağdaş Türk ve Dünya dersi hem de TC. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi de on ikinci sınıfta okutulacaktır. TC. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük öğretim programı zaman olarak günümüze yakın tarihe kadar getirilmiştir, Son ünite olan “21 yüzyılın eşiğinde Türkiye ve Dünya” ünitesi ile son bulmuştur.

Tarih öğretmenleri yeni tarih programıyla ilgili çeşitli görüşler belirtmişlerdir. Programı dokuzuncu sınıf (2017) ders kitabı üzerinden değerlendiren öğretmenler ise yeni programın eski programa göre daha az bilgi verdiğini, tematik olduğunu, karmaşa yaşandığını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin üzerinde değerlendirme yaptığı dokuzuncu sınıf programı ve ders kitabı değişikliğe uğramıştır. Bu nedenle dokuzuncu sınıf tarih programı üzerine yeni çalışmaların yapılması zaruri hale gelmiştir. Tarih öğretmenlerine göre yenilenen tarih programlarının olumlu yanı olarak sadelik getirmesi ve Osmanlı tarihini bölerek öğretmenlere zaman kazandırmasıdır. Tarih öğretmenlerinin bir kısmı ise programın daha iyi değerlendirilebilmesi için zamana ihtiyaç duyduklarını belirtmiş, programın dönütlerinin alınması için program liselerde tüm sınıflarda uygulanması gerektiğini dile getirmişlerdir. Çalışmada bazı tarih öğretmenleri ise dokuzuncu sınıf dersi olmadığı ve yeni programı da ayrıntılı incelemeye dilediğini dile getirerek sorulara cevap vermemişlerdir.

Çalışmanın sonuçları Turan (2018) tarafından yapılan sonuçlarıyla önemli ölçüde örtüşmektedir. Turan'ın (2018) İstanbul'da gerçekleştirdiği çalışmada da tarih öğretmenleri kronolojik yaklaşımın daha uygun olduğu, programın tamamı yerine genellikle dokuzuncu sınıf programını baz alarak cevap verdikleri, ayrıca programın daha iyi değerlendirilmesi için zamana ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Bu çalışmada ayrıca öğretmenler programın kalitesi kadar üniversite sınavında sorulan tarih sorularının da dersin verimli işlenmesinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Turan (2018: s. 612-613) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenler bu konuya dikkat çekmiştir. 2019 yılında üniversite sınavında, Temel Yeterlilik Testinde 5 soru (http://osym.gov.tr/ykspdf/tyt_yks_2019_web.pdf) Alan Yeterlilik Testi'nde ise Sosyal Bilimler 1 sınavında 9 soru, Sosyal Bilimler 2 Testin'de ise 11 soru yani toplam 20 tarih sorusu bulunmaktadır (http://osym.gov.tr/ykspdf/ayt_yks_2019_web.pdf). Tarih öğretmenlerine göre yoğun tarih müfredatına kıyasla üniversite sınavında çıkan soru sayısı azdır. Bu durum da öğrencilerin gözünde tarih dersinin önemini azalttığı ve öğretmenlerin öğrencileri derse güdüleme konusunda olumsuz etkilediği düşüncesi hakimdir.

Tarih programları ile ilgili gelecekte çalışma yapacak araştırmacılar programın tüm sınıflarda uygulandıktan sonra kapsamlı bir çalışma yapmaları verimli olabilir. Bunun yanında araştırmacılar her sınıf programını ayrı ayrı ele alan çalışmaları Türkiye'nin değişik illerinde yapabilirler. Araştırmacıların tarih öğretmenleriyle görüşme yöntemini kullanarak derinlemesine yapacakları bir araştırma önemli veriler sağlayabilir.

Kaynakça

- Akbaba, B. (2019). 2017 Ortaöğretim tarih dersi 9-11 öğretim programında yer alan “ders kitabı yazımında dikkat edilmesi gereken hususlar”ın 9. sınıf tarih ders kitabındaki yansımaları. *TUHED*, 8 (1), 1-26.
- Aslan E. (2012). İmparatorluktan cumhuriyete geçiş sürecinde ortaöğretim tarih programlarında değişim I: ortamektep. *Turkish Studies*, 7 (2), s.99-128 http://www.turkishstudies.net/files/turkishstudies/1211483166_9_aslan-erdal_99-128.pdf
- Aktekin, S. ve Ceylan, D. (2012). 9. sınıf yeni tarih dersi öğretim programı ile ilgili öğretmen görüşleri. *MEB Dergisi*, 42 (194), 253-268.
- Copeux, E. (200). *Türk tarih ders kitaplarında (1931-1993) Türk tarih tezinden Türk İslam sentezine*, İkinci baskı, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Demirel, M. ve Turan, İ. (2015). Karşılaştırmalı lise tarih programları. *Tarih Öğretim Yöntemleri*, Ed. Muammer Demirel, 2. Baskı, Ankara: Pegem Akademi 217-240

- Dinç, E. (2011) Eski ve yeni ortaöğretim tarih programlarının amaç ve içerik özelliklerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4), 2135-2153.
- Dilek, D. (2002). *Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi*, ikinci baskı, İstanbul: PegemA yayıncılık.
- Ersanlı, B. (2003). *İktidar ve tarih*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kabapınar, Y. (1995). Kredili sistem ve lise tarih kitapları. *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları*, Yay Haz. (Salih Özbaran), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 212-228.
- Kapar, M, A., Yüksel, E., Bildik, F., Şahin, K., Şafak, L., Ardiç.,Bağcı, Ö ve Yıldız, S. (2017). *Ortaöğretim Tarih 9 ders kitabı*, Ankara:MEB.
- Kaya, K ve Perihan, M. (2017). Öğretmenlerin ve öğrencilerin 9. sınıf tarih müfredatı ve ders Kitabı hakkındaki görüşleri. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*; 14(1): 966-1002. <http://dx.doi.org/10.23891/efdyyu.2017.36>.
- Koçak, K. (1998). *Cumhuriyetten günümüze tarih anlayışı ve ortaöğretim kurumlarında tarih öğretimi*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Doktora tezi, Ankara.
- Sakaoğlu, N. (1995). İlkokul tarih programları ve ders kitapları. *Tarih Öğretimi ve ders kitapları*, Yay Haz. (Salih Özbaran), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 135-145.
- Şimşek, A (2016). Taslak tarih öğretim programı (eleştiriler-öneriler). *TUHED*, 5 (1), 316-331.
- Şimşek, A. ve Alaslan, F. (2017). Türkiye’de tarih öğretim programları (Müfredat) üzerine yapılmış çalışmalara genel bir bakış. *Türkiye’de Tarih Araştırmaları El Kitabı*(Ed. İsmail H. Demircioğlu ve Ebru Demircioğlu), 291-306,Ankara: Pegem Akademi.
- Şimşek, A. (2017). *Türkiye’de tarih eğitimi* (Ed.), Pegem Akademi: Ankara.
- Tunçay, M. (1977). İlk ve ortaöğretimde tarih. *Felsefe Kurumu Seminerleri*, Ankara: TTK 276-311.
- Türk, İ.C. (2013). *Osmanlı Devleti’nde tarih eğitimi*, İstanbul: Arı sanat.
- Turan, İ. (2018). Lise tarih öğretmenlerinin öğretim programı geliştirme süreci ve güncellenen öğretim programlarına dair görüşleri. *V. Uluslararası tarih Sempozyumu*(ekitap),10-12Mayıs,İstanbul,603-614.www.research_gate.net/publication/330089240.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Seçkin: Ankara.

Yıldırım, T. (2018). 2007 ve 2017 Tarih dersi öğretim programlarının karşılaştırılması. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (1), 994- 1019.

Yüksel, E., Kapar, MA., Bildik,F., Şahin, K., Şafak, L., Ardıç, M., Bağcı, Ö., Yıldız,S. (2018). *Ortaöğretim tarih 9 ders kitabı*, Ankara: MEB

<http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=344>.

http://osym.gov.tr/ykspdf/ayt_yks_2019_web.pdf

http://osym.gov.tr/ykspdf/tyt_yks_2019_web.pdf